ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
M. POIARES MADURO
της 30ής Μαΐου 2006 [1]

1. Υπό ποιες προϋποθέσεις επιτρέπει το κοινοτικό δίκαιο την επαναποστολή προϊόντων από τρίτες χώρες που προσκομίζονται για εισαγωγή στην Κοινότητα, όταν από κτηνιατρικούς ελέγχους διαπιστώνεται ότι τα προϊόντα αυτά δεν πληρούν τους όρους εισαγωγής; Πότε οφείλουν οι αρμόδιες συνοριακές αρχές να διατάσσουν την καταστροφή αυτών των προϊόντων; Αυτά είναι εν προκειμένω τα βασικά ζητήματα στις υπό εξέταση δύο υποθέσεις.

2. Σε δύο όμοιες περιπτώσεις, στις αρχές του 2002, οι συνοριακές αρχές των Κάτω Χωρών διέταξαν την καταστροφή παρτίδων κρέατος πάπιας και κουνελιού που είχαν εισαχθεί από την Κίνα. Οι παρτίδες δεν πληρούσαν τις κοινοτικές προϋποθέσεις εισαγωγής, διότι περιείχαν ουσίες που συνιστούσαν κίνδυνο για τη δημόσια υγεία. Οι εταιρίες εισαγωγής ισχυρίσθηκαν ότι οι εθνικές αρχές έπρεπε, αντί να διατάξουν την καταστροφή των παρτίδων, να επιτρέψουν την επαναποστολή στην Κίνα.

3. Έχοντας αμφιβολίες ως προς τη συγκεκριμένη υποχρέωση που επιβάλλεται στις εθνικές αρχές σε τέτοιες περιπτώσεις, το College van Beroep voor het bedrijfsleven (διοικητικό δικαστήριο αρμόδιο για εμπορικές και βιομηχανικές υποθέσεις) (Κάτω Χώρες) υπέβαλε τέσσερα ερωτήματα στο Δικαστήριο. Με τα ερωτήματα, τα οποία είναι πανομοιότυπα σε αμφότερες τις υποθέσεις, ζητείται από το Δικαστήριο να ερμηνεύσει τα άρθρα 17, παράγραφος 2, και 22, παράγραφος 2, της οδηγίας 97/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1997 [2], καθώς και του άρθρου 5 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2377/90 του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 1990 [3].

I — Το νομικό πλαίσιο

4. Η οδηγία 97/78 θέτει τις αρχές που διέπουν την οργάνωση κτηνιατρικών ελέγχων σε προϊόντα που εισάγονται στην Κοινότητα από τρίτες χώρες. Προβλέπει τρία είδη ελέγχων που οι αρμόδιες αρχές πρέπει να διενεργούν στους συνοριακούς σταθμούς ελέγχου σε προϊόντα καταγωγής

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η πορτογαλική.

2 — Οδηγία 97/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1997, για καθορισμό των αρχών οργάνωσης των κτηνιατρικών ελέγχων των προϊόντων που εισάγονται στην Κοινότητα από τρίτες χώρες (ΕΕ 1998, L 24, σ. 9).

3 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 2377/90 του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 1990, για τη θέσπιση κοινοτικής διαδικασίας για τον καθορισμό ανώτατων ορίων καταλοίπων κτηνιατρικών φαρμάκων στα τρόφιμα ζωικής προέλευσης (ΕΕ 1990, L 224, σ. 1).

τρίτων χωρών: έλεγχο εγγράφων, έλεγχο ταυτότητας και φυσικό [υλικό] έλεγχο. Ο έλεγχος εγγράφων συνίσταται στην εξέταση των εγγράφων και πιστοποιητικών που συνοδεύουν την παρτίδα. Ο έλεγχος ταυτότητας συνεπάγεται μακροσκοπική επιθεώρηση προκειμένου να διασφαλισθεί ότι τα κτηνιατρικά πιστοποιητικά και/ή άλλα έγγραφα αντιστοιχούν πράγματι προς το εισαγόμενο προϊόν.

5. Στο άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο δ΄, της οδηγίας τονίζεται ότι ο υλικός έλεγχος είναι «έλεγχος του ίδιου του προϊόντος, ο οποίος μπορεί να περιλαμβάνει έλεγχο της συσκευασίας και της θερμοκρασίας, καθώς και δειγματοληψία και εργαστηριακή εξέταση». Σκοπός του υλικού ελέγχου είναι, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 4, στοιχείο β΄, περίπτωση i, της οδηγίας, να διαπιστωθεί αν τα προϊόντα ανταποκρίνονται στις κοινοτικές απαιτήσεις περί εισαγωγής και βρίσκονται σε κατάλληλη κατάσταση για να χρησιμοποιηθούν για τον σκοπό που ορίζεται στο πιστοποιητικό ή στο συνοδευτικό έγγραφο.

6. Το άρθρο 17, παράγραφος 2, της οδηγίας καθορίζει τις επιλογές που έχουν οι εθνικές αρχές, όταν προϊόντα από τρίτες χώρες δεν πληρούν τους όρους εισαγωγής:

«Όταν, βάσει των ελέγχων που αναφέρονται στην παρούσα οδηγία, η αρμόδια αρχή διαπιστώνει ότι το προϊόν δεν πληροί τους όρους εισαγωγής, ή όταν κατά τους ελέγχους αυτούς διαπιστώνεται παρατυπία, η αρμόδια αρχή, μετά από διαβούλευση με τον ενδιαφερόμενο για το φορτίο ή τον εκπρόσωπό του, αποφασίζει:

α) είτε να αποστείλει εκ νέου το προϊόν εκτός των εδαφών του παραρτήματος Ι, από τον ίδιο συνοριακό σταθμό επιθεώρησης προς προορισμό για τον οποίο συμφωνεί ο ενδιαφερόμενος για το φορτίο, με το ίδιο μεταφορικό μέσο, εντός εξήντα το πολύ ημερών, εφόσον δεν αντιτίθενται σ' αυτό τα πορίσματα της κτηνιατρικής επιθεώρησης και οι υγειονομικές απαιτήσεις ή οι απαιτήσεις υγειονομικού ελέγχου.

[...]

β) είτε, εάν η εκ νέου αποστολή είναι αδύνατη ή έχει παρέλθει η προθεσμία εξήντα ημερών που αναφέρεται στο σημείο α΄ ή εάν ο ενδιαφερόμενος για το φορτίο συμφωνεί αμέσως, να καταστρέφει το προϊόν στις πλησιέστερες προς τον συνοριακό σταθμό επιθεώρησης εγκαταστάσεις που προβλέπονται για τον σκοπό αυτόν [...]»

7. Το άρθρο 22 της οδηγίας διευκρινίζει τα υποχρεωτικά μέτρα διασφαλίσεως που πρέ-

πει να λαμβάνουν οι αρμόδιες εθνικές αρχές σε περίπτωση σοβαρών κινδύνων για τη δημόσια υγεία εντός της Κοινότητας. Το άρθρο 22, παράγραφος 2, ορίζει τα εξής:

«2. Εάν, κατά τη διάρκεια ενός από τους ελέγχους που προβλέπονται από την παρούσα οδηγία, διαπιστώνεται ότι μια παρτίδα προϊόντων μπορεί να συνιστά κίνδυνο για την υγεία των ζώων ή του ανθρώπου, η αρμόδια κτηνιατρική αρχή λαμβάνει αμέσως τα ακόλουθα μέτρα:

— κατάσχεση και καταστροφή της παρτίδας,

— άμεση ενημέρωση των άλλων συνοριακών σταθμών επιθεώρησης και της Επιτροπής για τις διαπιστώσεις και για την καταγωγή των προϊόντων [...]».

8. Ο κανονισμός 2377/90 θεσπίζει μια κοινοτική διαδικασία για τον καθορισμό ανώτατων ορίων καταλοίπων κτηνιατρικών φαρμάκων στα τρόφιμα ζωικής προελεύσεως.

9. Το άρθρο 5 του κανονισμού αναγνωρίζει ότι για ορισμένες φαρμακολογικώς ενεργούς ουσίες που χρησιμοποιούνται σε κτηνιατρικά φάρμακα δεν είναι δυνατόν να καθορισθεί ανώτατο όριο καταλοίπων, «επειδή τα κατάλοιπα των εν λόγω ουσιών, ανεξάρτητα από το όριό τους, σε τρόφιμα ζωικής προέλευσης αποτελούν κίνδυνο για την υγεία των καταναλωτών».

10. Σύμφωνα με το άρθρο 5, το παράρτημα IV του κανονισμού περιέχει κατάλογο φαρμακολογικώς ενεργών ουσιών για τις οποίες δεν είναι δυνατόν να καθορισθεί ανώτατο όριο.

II — Τα περιστατικά και η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως

11. Τον Φεβρουάριο του 2002 η Coxon & Chatterton Ltd (στο εξής: Coxon) εισήγαγε δύο παρτίδες κατεψυγμένου κρέατος πάπιας στις Κάτω Χώρες από την Κίνα. Τον Μάρτιο του ίδιου έτους η NV Raverco (στο εξής: Raverco) εισήγαγε μια παρτίδα κατεψυγμένου κρέατος κουνελιού. Όταν οι παρτίδες έφθασαν σε ένα συνοριακό σταθμό ελέγχου στις Κάτω Χώρες, οι κτηνιατρικές αρχές τις υπέβαλαν στους απαιτούμενους δειγματοληπτικούς ελέγχους και εργαστηριακές εξετάσεις που προβλέπονται από την οδηγία 97/78.

12. Οι έλεγχοι που διενεργήθηκαν στα δείγματα που ελήφθησαν από τις παρτίδες κρέατος πάπιας της Coxon αποκάλυψαν την ύπαρξη καταλοίπων φουραζολιδόνης (16 ppb) σε μια παρτίδα και, στην άλλη παρτίδα, κατάλοιπα χλωραμφενικόλης (1.4 ppb) και φουραζολιδόνης (49 ppb). Οι έλεγχοι που διενεργήθηκαν στα δείγματα που ελήφθησαν από την παρτίδα κρέατος κουνελιού της Raverco αποκάλυψαν την ύπαρξη καταλοίπων φουραζολιδόνης (2.7 ppb). Η χλωραμφενικόλη και η φουραζολιδόνη αναγράφονται στον κατάλογο του παραρτήματος IV του κανονισμού 2377/90 ως φαρμακολογικώς ενεργές ουσίες για τις οποίες δεν είναι δυνατόν να καθορισθεί ανώτατο όριο.

13. Την 1η Μαρτίου 2002 ο επίσημος κτηνίατρος της Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees (κρατική υπηρεσία ελέγχου ζώων και κρεάτων, στο εξής: RVV) αρνήθηκε, βάσει των αποτελεσμάτων των κτηνιατρικών ελέγχων, να εγκρίνει την εισαγωγή των παρτίδων κρέατος πάπιας της Coxon και διέταξε την καταστροφή τους. Στις 22 Μαρτίου 2002 η RVV διέταξε ομοίως την καταστροφή της παρτίδας κρέατος κουνελιού της Raverco.

14. Στις 18 Μαρτίου 2002 η Coxon υπέβαλε διοικητική ένσταση κατά της αποφάσεως της RVV ενώπιον του Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (Υπουργού Γεωργίας, Περιβάλλοντος και Ποιότητας Τροφίμων), προβάλλοντας ότι οι παρτίδες κρέατος πάπιας έπρεπε, αντί να καταστραφούν, να ξανασταλούν στην Κίνα. Στις 26 Απριλίου 2002 η Raverco υπέβαλε παρόμοια ένσταση.

15. Οι προσφεύγουσες προβάλλουν ότι η επαναποστολή των προϊόντων δεν θα έθετε σε κίνδυνο την υγεία των ανθρώπων ή των ζώων στις Κάτω Χώρες ή στην Κοινότητα. Πράγματι, οι εταιρίες ισχυρίζονται ότι τα ζωικά προϊόντα δεν έπρεπε να καταστραφούν, εφόσον μπορούσαν νομίμως να διατεθούν στο εμπόριο εντός της Κίνας.

16. Απορρίπτοντας τους ισχυρισμούς τόσο της Coxon όσο και της Raverco, ο Υπουργός Γεωργίας, Περιβάλλοντος και Ποιότητας Τροφίμων ενέμεινε στην άποψη ότι το κοινοτικό δίκαιο απαιτεί την καταστροφή των μολυσμένων παρτίδων κρέατος πάπιας και κουνελιού. Οι εταιρίες προσέβαλαν αυτές τις αποφάσεις ενώπιον του College van Beroep voor het Bedrijfsleven.

17. Το College van Beroep υπέβαλε τα ίδια τέσσερα προδικαστικά ερωτήματα στο Δικαστήριο στο πλαίσιο της υποθέσεως Raverco (C-129/05) και της υποθέσεως Coxon (C-130/05):

«1) Πρέπει το άρθρο 17, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, της οδηγίας 97/78/ΕΚ να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ο αποκλεισμός της δυνατότητας εκ νέου αποστολής παρτίδας που δεν πληροί τους όρους εισαγωγής πρέπει να βασίζεται στη μη τήρηση των κοινοτικών

επιταγών περί εισαγωγής ή μπορεί να βασίζεται και σε όρους που ισχύουν στον τόπο προορισμού που συμφωνείται από κοινού με τον ενδιαφερόμενο για το φορτίο και ο οποίος κείται εκτός των εδαφών του παραρτήματος Ι της οδηγίας 97/78/ΕΚ;

2) Πρέπει το άρθρο 17, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, της οδηγίας 97/78/ΕΚ, νοούμενο σε συνδυασμό με το άρθρο της 22, παράγραφος 2, και με το άρθρο 5, του κανονισμού, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιτάσσει την καταστροφή των παρτίδων ζωικών προϊόντων τα οποία, όπως προκύπτει από τους προβλεπόμενους από την οδηγία 97/78/ΕΚ ελέγχους, μπορούν να συνιστούν κίνδυνο για την υγεία των ανθρώπου ή των ζώων;

3) Πρέπει το άρθρο 22 της οδηγίας 97/78/ΕΚ, νοούμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 5 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2377/90, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το γεγονός και μόνον ότι σε μια παρτίδα έχει εντοπιστεί κατάλοιπο μίας εκ των αναφερόμενων στο παράρτημα [IV] του κανονισμού (ΕΟΚ) 2377/90 ουσιών σημαίνει ότι η συγκεκριμένη παρτίδα μπορεί να συνιστά κίνδυνο για την υγεία του ανθρώπου ή των ζώων αποκλείοντα την εκ νέου αποστολή;

4) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο δεύτερο ερώτημα, πρέπει το άρθρο 17, παράγραφος 2, της οδηγίας 97/78/ΕΚ να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι σκοπεί ομοίως στην προστασία των συμφερόντων της τρίτης χώρας, στην οποία θα αποσταλεί εκ νέου η παρτίδα, ακόμη και αν η προστασία αυτή δεν καλύπτει συγχρόνως συμφέρον που μπορεί να εντοπίζεται στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης;»

18. Με διάταξη της 2ας Απριλίου 2005, το Δικαστήριο διέταξε τη συνεκδίκαση των υποθέσεων προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και την έκδοση αποφάσεως, σύμφωνα με το άρθρο 43 του κανονισμού διαδικασίας.

19. Η Coxon, η Ολλανδική Κυβέρνηση, η Ελληνική Κυβέρνηση και η Επιτροπή κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις ενώπιον του Δικαστηρίου. Οι μετέχοντες της δίκης ανέπτυξαν προφορικώς τις παρατηρήσεις τους κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 9ης Μαρτίου 2006.

III — Η γνώμη μου επί των υποθέσεων

Α — *Το πρώτο ερώτημα*

20. Με το πρώτο του ερώτημα, το εθνικό δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί αν η

αντίρρηση στην επαναποστολή μιας παρτίδας σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, της οδηγίας 97/78 στηρίζεται στην έλλειψη πληρώσεως των κοινοτικών προϋποθέσεων εισαγωγής ή, αντιθέτως, στους όρους που ισχύουν στην τρίτη χώρα προς την οποία πρέπει να ξανασταλούν τα προϊόντα.

21. Όλοι οι μετέχοντες της διαδικασίας που κατέθεσαν παρατηρήσεις, περιλαμβανομένης της Coxon, έχουν τη γνώμη ότι τα εμπόδια στη επαναποστολή των παρτίδων που δεν πληρούν τους σχετικούς όρους συνίστανται στη μη τήρηση κοινοτικών προϋποθέσεων εισαγωγής. Συμφωνώ με αυτή την ερμηνεία.

22. Η οδηγία προβλέπει απερίφραστα ένα σύστημα κτηνιατρικών ελέγχων για να διαπιστώνεται αν προϊόντα πληρούν τους *κοινοτικούς* όρους εισαγωγής [4]. Για παράδειγμα, το άρθρο 4, παράγραφος 4, στοιχείο β΄, περίπτωση i, προβλέπει ότι ο επίσημος κτηνίατρος πρέπει να διενεργεί υλικό έλεγχο σε κάθε παρτίδα για «να διαπιστώσει αν τα προϊόντα ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της κοινοτικής νομοθεσίας» [5].

23. Κατά το άρθρο 17, παράγραφος 2, η επαναποστολή μπορεί να εμποδιστεί από τα αποτελέσματα της κτηνιατρικής επιθεωρήσεως και των υγειονομικών απαιτήσεων «[ό]ταν, βάσει των ελέγχων που αναφέρονται στην παρούσα οδηγία, [...] διαπιστώνε[ται] ότι το προϊόν δεν πληροί τους όρους εισαγωγής». Στο άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο ι΄, της οδηγίας ορίζονται οι «όροι εισαγωγής» ως κτηνιατρικές απαιτήσεις εισαγωγής «όπως προβλέπονται στην κοινοτική νομοθεσία». Κανένας από τους ελέγχους στους οποίους αναφέρεται το άρθρο 17, παράγραφος 2, δεν επιβάλλει στις αρμόδιες αρχές να διενεργούν, επιπροσθέτως, επιθεωρήσεις για να διαπιστώνεται ότι τα προϊόντα πληρούν τους όρους εισαγωγής τρίτων χωρών.

24. Επί πλέον, αν η απόφαση για επαναποστολή των προϊόντων βασιζόταν στους όρους που ισχύουν στη χώρα προς την οποία πρέπει να ξανασταλούν τα προϊόντα, οι αρμόδιες αρχές στους κοινοτικούς συνοριακούς σταθμούς ελέγχου θα έπρεπε να εφαρμόζουν τους κανόνες αυτών των χωρών. Εντούτοις, όπως υπογραμμίζει η Ολλανδική Κυβέρνηση, οι εν λόγω αρχές δεν έχουν κανένα λόγο να γνωρίζουν τις λεπτομέρειες των υγειονομικών και κτηνιατρικών όρων που ισχύουν σε τρίτες χώρες.

25. Επομένως, η απάντηση στο πρώτο ερώτημα, που αφορά την ερμηνεία του άρθρου 17, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, της οδηγίας 97/78, θα πρέπει να είναι ότι η αντίρρηση για την επαναποστολή μιας παρτίδας έγκειται στη μη τήρηση των κοινοτικών όρων εισαγωγής.

4 — Βλ. επίσης την ενδέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 97/78, στην οποία εκτίθεται «ότι πρέπει να γίνεται διαχωρισμός μεταξύ των προϊόντων που ανταποκρίνονται ή δεν ανταποκρίνονται προς τις κοινοτικές απαιτήσεις για εισαγωγή· ότι, για να ληφθούν υπόψη οι διαφορές αυτές, πρέπει να θεσπισθούν ξεχωριστά συστήματα ελέγχου».

5 — Άλλα παραδείγματα αναφοράς, μέσα στο κείμενο της οδηγίας, σε κοινοτικούς κανόνες ή στην κοινοτική νομοθεσία απαντούν στο άρθρο 8, παράγραφος 2 («για να εξακριβώνεται, ιδίως, το κατά πόσον τα εν λόγω προϊόντα πληρούν τους κοινοτικούς κανόνες»), 8, παράγραφος 4 («σύμφωνα με την κοινοτική νομοθεσία»), 10, παράγραφος 2, στοιχείο α΄ («κοινοτικών απαιτήσεων»), 10, παράγραφος 2, στοιχείο στ΄ («τήρηση των στοιχειωδών προδιαγραφών που προβλέπονται από την κοινοτική νομοθεσία»), 12, παράγραφος 4 («κοινοτικές απαιτήσεις»), και 17, παράγραφος 3 («κοινοτικής κτηνιατρικής νομοθεσίας»).

Β — *Το δεύτερο και το τρίτο ερώτημα*

26. Με το δεύτερο και το τρίτο ερώτημά του, το εθνικό δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν η οδηγία 97/78 επιβάλλει την καταστροφή τροφίμων εισαχθέντων από τρίτες χώρες, όταν κτηνιατρικοί έλεγχοι δείχνουν ότι αυτά περιέχουν κατάλοιπα ουσίας αναφερόμενης στο παράρτημα IV του κανονισμού 2377/90.

27. Θα εξετάσω πρώτα τα άρθρα 17, παράγραφος 2, και 22, παράγραφος 2, της οδηγίας 97/78. Ειδικότερα, θα εξετάσω πώς αλληλοσυμπλέκονται οι διατάξεις αυτές προκειμένου να εξακριβωθεί υπό ποιες προϋποθέσεις επιτρέπουν την επαναποστολή και υπό ποιες προϋποθέσεις απαιτούν την καταστροφή προϊόντων που δεν πληρούν τους κοινοτικούς όρους εισαγωγής. Κατόπιν, θα στρέψω την προσοχή μου στο άρθρο 5 και στο παράρτημα IV του κανονισμού 2377/90, που αφορά φαρμακολογικώς ενεργές ουσίες για τις οποίες δεν είναι δυνατόν να καθορισθεί ανώτατο όριο καταλοίπων.

α) Άρθρα 17, παράγραφος 2, και 22, παράγραφος 2, της οδηγίας 97/78

28. Μολονότι αμφότερες οι διατάξεις αφορούν προϊόντα που δεν πληρούν τους κοινοτικούς όρους εισαγωγής, τα άρθρα 17, παράγραφος 2, και 22, παράγραφος 2, διαφέρουν ως προς το πεδίο τους εφαρμογής.

29. Το άρθρο 17, παράγραφος 2, έχει γενική εφαρμογή και αφορά όλες τις περιπτώσεις στις οποίες οι απαιτούμενοι έλεγχοι στους συνοριακούς σταθμούς επιθεωρήσεως αποκαλύπτουν είτε ότι το προϊόν δεν πληροί τους όρους εισαγωγής είτε ότι υφίσταται παρατυπία. Για να πληροί τους όρους εισαγωγής, μια παρτίδα προϊόντων πρέπει να ανταποκρίνεται στις αυτοτελείς απαιτήσεις και των τριών ειδών ελέγχου, ήτοι τον έλεγχο εγγράφων, τον έλεγχο ταυτότητας και τον υλικό έλεγχο. Ένα προϊόν μπορεί να μην πληροί τους όρους εισαγωγής, διότι δεν έχουν τηρηθεί ως προς αυτό οι διοικητικές απαιτήσεις τού, παραδείγματος χάριν, ελέγχου εγγράφων. Σε μια τέτοια περίπτωση, εφαρμογή έχει το άρθρο 17, παράγραφος 2.

30. Αντιθέτως, το άρθρο 22, παράγραφος 2, έχει εφαρμογή μόνον όταν από τους ελέγχους εμφαίνεται ότι μια παρτίδα προϊόντων πιθανόν να συνιστά κίνδυνο για την υγεία των ανθρώπων ή των ζώων. Επομένως, το άρθρο 22, παράγραφος 2, έχει πολύ στενότερο πεδίο εφαρμογής από το άρθρο 17, παράγραφος 2. Πράγματι, το άρθρο 22, παράγραφος 2, είναι lex specialis σε σχέση με το άρθρο 17, παράγραφος 2.

31. Όταν έχει εφαρμογή το άρθρο 17, παράγραφος 2, η αρμόδια κτηνιατρική αρχή

θα πρέπει να επιστρέψει την παρτίδα των προϊόντων εντός εξήντα ημερών, εφόσον δεν αντιτίθενται σ' αυτό τα πορίσματα της κτηνιατρικής επιθεώρησης και οι υγειονομικές απαιτήσεις ή οι απαιτήσεις υγειονομικού ελέγχου. Εάν η επαναποστολή είναι αδύνατη ή έχει παρέλθει η προθεσμία των εξήντα ημερών ή εάν ο ενδιαφερόμενος για το φορτίο συμφωνεί αμέσως, τότε, σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 2, στοιχείο β', η αρμόδια αρχή θα πρέπει να καταστρέψει την παρτίδα. Επομένως, με την επιφύλαξη ορισμένων εξαιρέσεων, το άρθρο 17, παράγραφος 2, απαιτεί την επαναποστολή, όταν ένα προϊόν δεν πληροί τους όρους εισαγωγής.

32. Το άρθρο 22, παράγραφος 2, εξάλλου, δεν προβλέπει τη δυνατότητα επαναποστολής. Ορίζει ότι, «[ε]άν, κατά τη διάρκεια ενός από τους ελέγχους [...] διαπιστώνεται ότι μια παρτίδα προϊόντων μπορεί να συνιστά κίνδυνο για την υγεία των ζώων ή του ανθρώπου, η αρμόδια κτηνιατρική αρχή λαμβάνει αμέσως τα [...] μέτρα: κατάσχεση και καταστροφή της παρτίδας».

33. Οι μετέχοντες της διαδικασίας φρονούν ότι το άρθρο 17, παράγραφος 2, καθίσταται άνευ σημασίας από τη στιγμή κατά την οποία διαπιστώνεται ότι μια παρτίδα προϊόντων «μπορεί να συνιστά κίνδυνο για την υγεία των ζώων ή του ανθρώπου» κατά την έννοια του άρθρου 22, παράγραφος 2. Στην περίπτωση αυτή, η αρμόδια εθνική αρχή δεν έχει άλλη επιλογή από την καταστροφή της παρτίδας. Οι απόψεις, πάντως, διαφέρουν ως προς το πότε μια παρτίδα προϊόντων πρέπει να θεωρηθεί ότι «μπορεί να συνιστά κίνδυνο για την υγεία των ζώων ή του ανθρώπου».

34. Η Coxon λαμβάνει ως δεδομένο ότι οι κοινοτικοί συνοριακοί έλεγχοι είναι αποτελεσματικοί και προβάλλει κατ' ουσίαν ότι, λόγω της επαναποστολής, προϊόντα που δεν πληρούν τους κοινοτικούς όρους εισαγωγής δεν παρουσιάζουν πλέον κίνδυνο για την υγεία των ζώων ή του ανθρώπου εντός της Κοινότητας. Επομένως, κατά την Coxon, το άρθρο 22, παράγραφος 2, δεν έχει εφαρμογή όταν είναι δυνατή η επαναποστολή στη χώρα καταγωγής. Συναφώς, η Coxon ισχυρίζεται ότι οι κοινοτικοί κτηνιατρικοί έλεγχοι δεν έχουν, και πράγματι δεν μπορούν να έχουν, ως σκοπό την προστασία της υγείας των ζώων ή του ανθρώπου έξω από την Κοινότητα.

35. Η Επιτροπή υποστηρίζει την άποψη ότι, καθόσον η οικεία τρίτη χώρα δεν θεωρεί ότι δημιουργείται πρόβλημα, το άρθρο 22 δεν εμποδίζει την επαναποστολή προϊόντων που δεν πληρούν τους κοινοτικούς όρους εισαγωγής. Παρά ταύτα, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι, προκειμένου να διασφαλίζεται ένα στοιχειώδες επίπεδο δημόσιας υγείας, οι αρμόδιες αρχές μπορούν πάντοτε να προβαίνουν στην καταστροφή παρτίδων που συνιστούν σαφή και άμεσο κίνδυνο για την

υγεία του ανθρώπου. Δεύτερον, η Επιτροπή τονίζει ότι το άρθρο 22, παράγραφος 2, επιβάλλει την καταστροφή παρτίδων που συνιστούν εν δυνάμει κίνδυνο, έστω και εμμέσως, για την υγεία των ζώων ή του ανθρώπου εντός της Κοινότητας. Ως παράδειγμα εμμέσου κινδύνου η Επιτροπή μνημονεύει τον κίνδυνο δόλιας επανεισαγωγής των εν λόγω παρτίδων από άλλον συνοριακό σταθμό επιθεωρήσεως.

36. Κατά την Ελληνική και την Ολλανδική Κυβέρνηση, το άρθρο 22, παράγραφος 2, έχει πάντοτε εφαρμογή όταν τα οικεία προϊόντα είναι επικίνδυνα για την υγεία του καταναλωτή. Αμφότερες οι Κυβερνήσεις ισχυρίζονται ότι τα άρθρα 17, παράγραφος 2, και 22, παράγραφος 2, επιδιώκουν να διασφαλίζεται ότι τέτοια προϊόντα δεν παραμένουν διαθέσιμα στην αγορά. Επισημαίνουν ότι, αν τέτοια προϊόντα δεν καταστρέφονται, υπάρχει πάντοτε ο κίνδυνος ότι θα βρίσκουν τον δρόμο τους προς την Κοινότητα και θα φθάνουν ως τον κοινοτικό καταναλωτή. Συναφώς, η Ελληνική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι λιγότερο αυστηρή ερμηνεία του άρθρου 22, παράγραφος 2, θα ενθάρρυνε απόπειρες εισαγωγής επικίνδυνων προϊόντων. Το κόστος τέτοιων αποπειρών θα ήταν αμελητέο για τον εισαγωγέα, αν παρέμεναν στη διάθεσή του προϊόντα για τα οποία διαπιστώθηκε ότι συνιστούν κίνδυνο για την υγεία.

37. Συντάσσομαι με την άποψη της Ολλανδικής και της Ελληνικής Κυβερνήσεως. Όταν προϊόντα καταγωγής τρίτων χωρών προσκομίζονται για εισαγωγή στην Κοινότητα, υπόκεινται στον κοινοτικό μηχανισμό υγειονομικού ελέγχου. Η αυστηρή ρύθμιση του άρθρου 22, παράγραφος 2, της οδηγίας σκοπεί στην προστασία της υγείας των ζώων ή του ανθρώπου εντός της Κοινότητας. Συναφώς, η οδηγία συμπληρώνει το αντίστοιχο σύστημα που εφαρμόζεται για ενδοκοινοτικά προϊόντα: όταν από κτηνιατρικούς ελέγχους που διενεργούνται στο πλαίσιο του ενδοκοινοτικού εμπορίου διαπιστώνεται ότι μια παρτίδα «ενδέχεται να συνιστά σοβαρό κίνδυνο για τα ζώα ή για τον άνθρωπο», οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών πρέπει να διατάσσουν την καταστροφή της, ανεξαρτήτως του αν τα προϊόντα μπορούν ενδεχομένως να διατεθούν στο εμπόριο εκτός της Κοινότητας [6]. Κατά τον ίδιο τρόπο, προϊόντα καταγωγής τρίτων χωρών δεν θα πρέπει να επιστρέφονται, λόγω του ότι μπορούν να διατεθούν στο εμπόριο εκτός της Κοινότητας [7]. Κατά συνέπεια, εισαγωγείς και εμπορευόμενοι ενδοκοινοτικώς ζωικά προϊόντα οφείλουν να αναλαμβάνουν τον κίνδυνο ότι τα προϊόντα τους μπορεί να καταστραφούν, αν δεν ανταποκρίνονται στις κοινοτικές υγειονομικές προδιαγραφές.

6 — Το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας 89/662/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 1989, σχετικά με τους κτηνιατρικούς ελέγχους που εφαρμόζονται στο ενδοκοινοτικό εμπόριο με προοπτική την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς, ορίζει ότι «[ε]άν, κατά τη διάρκεια ελέγχου που πραγματοποιείται στον τόπο προορισμού της αποστολής ή κατά τη μεταφορά, οι αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους προορισμού διαπιστώνουν [...] οιαδήποτε αιτία που ενδέχεται να συνιστά σοβαρό κίνδυνο για τα ζώα ή για τον άνθρωπο [...] επιβάλλουν [...] την καταστροφή της παρτίδας» (ΕΕ L 395, σ. 13).

7 — Φυσικά, η καταστροφή προϊόντων σύμφωνα με το άρθρο 22, παράγραφος 2, έχει επίσης ως αποτέλεσμα να περιορίζεται ο κίνδυνος για την υγεία των ζώων ή του ανθρώπου εκτός της Κοινότητας. Αυτό πάντως δεν σημαίνει ότι το να μην επιτρέπεται η επαναποστολή προϊόντων που συνιστούν κίνδυνο για την υγεία των ζώων ή του ανθρώπου εξυπηρετεί πρωτίστως μη κοινοτικά συμφέροντα.

38. Επί πλέον, όπως προβάλλουν η Ολλανδική και η Ελληνική Κυβέρνηση, αν εξακολουθούσε να είναι δυνατή η επιλογή της επαναποστολής των προϊόντων, θα υπήρχε πάντοτε κίνδυνος επανεισαγωγής στην Κοινότητα. Το επιχείρημα της Coxon, ότι η αποτελεσματικότητα των κοινοτικών συνοριακών ελέγχων θα εμπόδιζε μια τέτοια επανεισαγωγή, δεν είναι πειστικό. Αν επιτρεπόταν η επαναποστολή προϊόντων που συνιστούν κίνδυνο για την υγεία των ζώων ή του ανθρώπου, θα μπορούσαν να αυξηθούν σημαντικά οι απόπειρες των εισαγωγέων να εισάγουν τέτοια τρόφιμα στην κοινοτική αγορά. Οι εισαγωγείς αυτών τον προϊόντων δεν θα διέτρεχαν τον κίνδυνο να υποστούν ζημία, εφόσον η επιλογή της καταστροφής θα ήταν πράγματι ανύπαρκτη.

39. Προς επίρρωση της κατ' αυτήν ερμηνείας των άρθρων 17, παράγραφος 2, και 22, παράγραφος 2, της οδηγίας 97/78, η Coxon στηρίζεται στον κανονισμό 882/2004 [8]. Ο κανονισμός αυτός περιέχει ορισμένους κανόνες για την επαναποστολή ζωοτροφών και τροφίμων που παρουσιάζουν κίνδυνο για την υγεία των ζώων ή του ανθρώπου [9]. Εντούτοις, όπως ορθώς επισήμανε η Ελληνική Κυβέρνηση κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, οι εν λόγω κανόνες δεν ασκούν επιρροή εν προκειμένω. Εκδίδοντας τον κανονισμό 882/2004, ο κοινοτικός νομοθέτης δεν μετέβαλε τις εναρμονισμένες διαδικασίες εισαγωγής που θεσπίσθηκαν με την οδηγία 97/78 για τρόφιμα ζωικής προελεύσεως [10].

40. Αυτό που απομένει να εξακριβωθεί είναι το αν η παρτίδα προϊόντων για τα οποία διαπιστώθηκε ότι περιέχουν κατάλοιπα ουσίας μνημονευόμενης στο παράρτημα IV του κανονισμού 2377/90 μπορεί «να συνιστά κίνδυνο για την υγεία των ζώων ή του ανθρώπου» κατά την έννοια του άρθρου 22, παράγραφος 2, της οδηγίας 97/78.

β) Άρθρο 5 και παράρτημα IV του κανονισμού 2377/90

41. Ο κανονισμός 2377/90 του Συμβουλίου θεσπίζει μια ομοιόμορφη διαδικασία για τον καθορισμό ανώτατων ορίων καταλοίπων κτηνιατρικών φαρμάκων στα τρόφιμα ζωικής

8 — Κανονισμός (ΕΚ) 882/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τη διενέργεια επισήμων ελέγχων της συμμόρφωσης προς τη νομοθεσία περί ζωοτροφών και τροφίμων και προς τους κανόνες για την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων (ΕΕ L 165, σ. 1).

9 — Η Coxon αναφέρεται στα άρθρα 19, παράγραφος 2, στοιχείο γ΄, και 20 του κανονισμού.

10 — Βλ. την εικοστή πέμπτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 882/2004. Μολονότι το άρθρο 58 του κανονισμού 882/2004 τροποποιεί ορισμένα μέρη της οδηγίας 97/78, αμφότερα τα άρθρα 17 και 22 παραμένουν άθικτα.

προελεύσεως. Η θέσπιση κοινών κανόνων για τα ανώτατα όρια καταλοίπων σκοπεί στην προστασία της δημόσιας υγείας [11] και, ταυτοχρόνως, στη διευκόλυνση του εμπορίου τροφίμων ζωικής προελεύσεως [12].

42. Το παράρτημα IV του κανονισμού περιέχει έναν κατάλογο φαρμακολογικώς ενεργών ουσιών που χρησιμοποιούνται σε κτηνιατρικά φάρμακα για τα οποία δεν είναι δυνατόν να καθορισθεί ανώτατο όριο καταλοίπων. Κατά το άρθρο 5 του κανονισμού, «κατάλοιπα των εν λόγω ουσιών, ανεξάρτητα από το όριό τους, σε τρόφιμα ζωικής προέλευσης, αποτελούν κίνδυνο για την υγεία των καταναλωτών». Γι' αυτόν τον λόγο, το άρθρο 5 απαγορεύει τη χρήση αυτών των ουσιών σε όλη την Κοινότητα.

43. Συνάγεται, επομένως, ότι μια παρτίδα προϊόντων που περιέχει κατάλοιπα ουσίας του καταλόγου του παραρτήματος IV του κανονισμού 2377/90 μπορεί «να συνιστά κίνδυνο για την υγεία των ζώων ή του ανθρώπου» κατά την έννοια του άρθρου 22, παράγραφος 2, της οδηγίας 97/78.

44. Το αιτούν δικαστήριο σημειώνει στη διάταξή του περί παραπομπής ότι, κατόπιν διαβουλεύσεως με την Επιτροπή, οι Κάτω Χώρες επέτρεψαν την επαναποστολή ορισμένου αριθμού παρτίδων κινεζικών προϊόντων που περιείχαν λιγότερο των 5 ppb νιτροφουράνια. Επομένως, οι Κάτω Χώρες παρεξέκλιναν προσωρινώς από το μηδενικό όριο για τη φουραζολιδόνη (τα νιτροφουράνια περιλαμβάνουν φουραζολιδόνη). Η παρέκκλιση δεν ίσχυε για τις εν προκειμένω επίδικες παρτίδες της Coxon και της Raverco [13]. Παρά ταύτα, το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι αυτή η προσωρινή πρακτική των ολλανδικών αρχών θέτει υπό αμφισβήτηση το συμπέρασμα ότι το άρθρο 22, παράγραφος 2, της οδηγίας 97/78 απαιτεί δεσμευτικώς την καταστροφή προϊόντων για τα οποία διαπιστώνεται ότι περιέχουν κατάλοιπα φουραζολιδόνης, μιας ουσίας που περιέχει ο κατάλογος του παραρτήματος IV του κανονισμού 2377/90.

45. Η Ολλανδική Κυβέρνηση προβάλλει ότι μια επικείμενη σύγκρουση εμπορικών συμφερόντων με την Κίνα την ανάγκασε να παρεκκλίνει προσωρινώς από την αυστηρή ρύθμιση περί καταστροφής. Την εποχή

11 — Τρίτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 2377/90.

12 — Πέμπτη και έβδομη αιτιολογική σκέψη.

13 — Όπως φαίνεται, οι ολλανδικές αρχές δεν είχαν ακόμη αποφασίσει να παρεκκλίνουν από το μηδενικό όριο για νιτροφουράνια, όταν η Coxon και η Raverco προσκόμισαν τις παρτίδες τους για εισαγωγή. Εν πάση περιπτώσει, η ποσότητα φουραζολιδόνης που διαπιστώθηκε στις παρτίδες της Coxon ήταν υπερβολικά υψηλή για να μπορούσε να εφαρμοσθεί η παρέκκλιση.

εκείνη, δεν διέθεταν όλα τα κράτη μέλη μέθοδο αναλύσεων με τις οποίες μπορεί να ανιχνεύεται η παρουσία λιγότερο των 5 ppb νιτροφουρανίων σε ζωικά προϊόντα. Η Ολλανδική Κυβέρνηση τονίζει ότι η κατάσταση αυτή είχε ως συνέπεια ορισμένες ανισότητες: σε μερικά κράτη μέλη, οι αρμόδιες αρχές δέχονταν προς εισαγωγή προϊόντα με λιγότερο των 5 ppb νιτροφουράνια, ενώ οι αρχές κράτους μέλους που διέθεταν περισσότερο ακριβείς μεθόδους ελέγχου διέτασσαν την καταστροφή τους. Οι ολλανδικές αρχές είχαν διατάξει την καταστροφή αρκετών παρτίδων προϊόντων καταγωγής Κίνας με λιγότερο των 5 ppb κατάλοιπα νιτροφουρανίων. Ως απάντηση, οι κινεζικές αρχές ανήγγειλαν απαγόρευση εισαγωγών ζωικών προϊόντων από τις Κάτω Χώρες. Στη συνέχεια, οι Κάτω Χώρες συμφώνησαν με τις κινεζικές αρχές ότι θα επέστρεφαν προϊόντα που περιέχουν λιγότερο των 5 ppb νιτροφουράνια, υπό τον όρον ότι τα προϊόντα αυτά δεν θα περιέχουν κανένα άλλο επικίνδυνο κατάλοιπο. Μόνο παρτίδες που είχαν προσκομισθεί για εισαγωγή πριν από τις 15 Μαρτίου 2002 θα ωφελούνταν από τη συμφωνία. Από της ημερομηνίας αυτής, τα κράτη μέλη έπρεπε να εφαρμόζουν γενική απαγόρευση εισαγωγών ζωικών προϊόντων από την Κίνα, σύμφωνα με την απόφαση 2002/69/ΕΚ της 30ής Ιανουαρίου 2002 [14].

46. Μπορεί δικαιολογημένα να διερωτηθεί κάποιος, όπως και το αιτούν δικαστήριο, αν η απόφαση να ξαναποστέλλονται προσωρινώς προϊόντα που περιέχουν νιτροφουράνια μπορεί να συνάδει προς το αυστηρό γράμμα του άρθρου 22, παράγραφος 2, της οδηγίας 97/78, νοούμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 5 του κανονισμού 2377/90. Πάντως, κατ' εμέ, η προσωρινή πρακτική των ολλανδικών αρχών να ξαναποστέλλουν κινεζικά προϊόντα που περιέχουν λιγότερο των 5 ppb νιτροφουράνια δεν επηρεάζει την ερμηνεία αυτών των διατάξεων.

47. Επομένως, όταν από κτηνιατρικούς ελέγχους διαπιστώνεται ότι τρόφιμα που εισάγονται στην Κοινότητα από τρίτες χώρες περιέχουν κατάλοιπα ουσίας μνημονευόμενης στο παράρτημα IV του κανονισμού 2377/90, οι αρμόδιες αρχές πρέπει να κατάσχουν και καταστρέφουν τα εν λόγω τρόφιμα σύμφωνα με το άρθρο 22, παράγραφος 2, της οδηγίας 97/78.

Γ — *Το τέταρτο ερώτημα*

48. Το αιτούν δικαστήριο υποβάλλει το τέταρτο ερώτημά του για την περίπτωση κατά την οποία η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα είναι αρνητική. Κατά συνέπεια, υπό το φως των ανωτέρω σκέψεων, παρέλκει η απάντηση στο τέταρτο ερώτημα.

14 — Απόφαση 2002/69/ΕΚ της Επιτροπής, της 30ής Ιανουαρίου 2002, για ορισμένα μέτρα προστασίας όσον αφορά τα προϊόντα ζωικής προέλευσης εισαγωγής Κίνας (ΕΕ L 30, σ. 50).

IV — Πρόταση

49. Προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει στα ερωτήματα που υποβλήθηκαν για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως τις ακόλουθες απαντήσεις:

1) Κατά το άρθρο 17, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, της οδηγίας 97/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1997, για καθορισμό των αρχών οργάνωσης των κτηνιατρικών ελέγχων των προϊόντων που εισάγονται στην Κοινότητα από τρίτες χώρες, η αντίρρηση των αρμόδιων αρχών για την επαναποστολή μιας παρτίδας έγκειται στη μη τήρηση των κοινοτικών όρων εισαγωγής.

2) Το άρθρο 22, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής επιβάλλει στις αρμόδιες εθνικές αρχές να κατάσχουν και να καταστρέφουν τρόφιμα που κατάγονται από τρίτη χώρα και προσκομίζονται για εισαγωγή στην Κοινότητα, όταν από κτηνιατρικούς ελέγχους διαπιστώνεται ότι τα εν λόγω τρόφιμα περιέχουν κατάλοιπα ουσίας μνημονευόμενης στο παράρτημα IV του κανονισμού 2377/90 του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 1990, για τη θέσπιση κοινοτικής διαδικασίας για τον καθορισμό ανώτατων ορίων καταλοίπων κτηνιατρικών φαρμάκων στα τρόφιμα ζωικής προέλευσης.